Ime predmeta 1	RUDNIŠKO GLEDALIŠČE
Ime predmeta 2	RUDNIŠKO GLEDALIŠČE
ID številka / EŠD	002.83.Idrija
Upravljavec	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	EŠD 186
Klasifikacija dediščine	Mesto, Rudnik, Stavbna dediščina – druge vrste stavbne dediščine

OPIS

Kratek opis	Monumentalna zgradba v starem mestnem jedru. Znano je, da je to prva zidana gledališka hiša na Slovenskem. V notranjščini je urejena enotna dvorana z lahno padajočim naklonom tal in 211 sedeži. Na vzhodnem koncu dvorane je nameščen plitek lahno izbočen oder, ob njem pa dva stranska izhoda iz stavbe. Nekdaj se je ponašala z dokaj razkošnimi ložami v pritličju in prvem nadstropju in odrom. Streha je dvokapnica z naklonom 45%, ki se na zahodni strani oblikuje v obliko polovičnega stožca, na vzhodni pa se zatrep zaključuje v obliki čopa. Streha je krita z opečno kritino in opremljena s snegolovi. Portal je kamnit,. Ostenje je rumeno, pilastri in simsi so v beli barvi. V zahodnem delu stavbe so sanitarije in stopnišče do balkona s projekcijsko kabino.

Mere	Površina 308 m2, višina 10,5 m.
Materiali	Kamen, opeka
Datacija	1770
Avtor / Proizvajalec	Rudnik živega srebra Idrija

Slikovne priloge

Prvotna raba	Gradnja gledališke stavbe je bila neposredno in časovno povezana z gradnjo rudniškega magazina. Prvotno je služila gledališkim predstavam in drugim kulturnim, družabnim in dobrodelnim prireditvam. V gledališču je osemdeset let prevladovala nemščina, ki je bila uradni in občevalni jezik upravnega osebja rudnika. Leta 1850 so v njej prvič uprizorili gledališko delo v slovenskem jeziku (Tat v mlinu). Po umestni prekinitvi, je slovenska beseda znova dobila zagon leta 1889, ko je Vincenc Lapajne ustanovil Dramatično društvo. Med 1. svetovno vojno so poslopje gledališča uporabljali kot zatočišče za vojne ujetnike. Po vmesnem gledališkem delovanju so nato stavbo znova uporabljali v druge namene, kot skladišče in kot konjski hlev. Po letu 1945 so sprva stavbo nameravali podreti, nato pa so jo leta 1952 preuredili v kino dvorano.
Sedanja raba	Rudniško gledališče se ohranja, varuje in prezentira kot pomembna dediščina rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. Velja za najstarejšo zidano gledališko stavbo na Slovenskem. Kljub številnim destruktivnim posegom v 20. stoletju gledališka stavba, skupaj z drugimi stavbami v starem mestnem jedru Idrije, odraža način življenja idrijskih rudarskih družin v 18. in 19. stoletju. Danes v njem deluje Filmsko gledališče. Leta 2015 ga je v upravljanje prevzela Mestna knjižnica in čitalnica Idrija. Poleg prirejanja kinematografskih predstav se v njem odvijajo tudi druge kulturne prireditve.
Prvotna lokacija	2357 Idrija – mesto, št. parcele 1444 (vključno z stavbo št. 633).
Sedanja lokacija	Ni spremembe

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov	Prenovo rudniškega gledališča je zasnoval idrijski arhitekt Silvij Jereb. Med letoma 1983 in 1989 so odstranili predelne stene v zahodnem polkrožnem delu stavbe, ki so nastale leta 1952. Pri obnovi zunanjščine so upoštevali zlasti podobo, ki jo je stavba dobila ob koncu 19. stoletja.
Sedanje stanje	dobro
Potrebni ukrepi	Izvajanje rednih vzdrževalnih del po programu, vključno z izvajanjem nadzora stanja ter ohranjanjem, varovanjem in prezentacijo dediščine. Potrebno bo pripraviti celovit konservatorski in restavratorski program in projekte za sodobno interpretacijo spomenika.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije	- Register nepremične kulturne dediščine Republike Slovenije; - Odlok o razglasitvi tehniške dediščine v Idriji in njeni okolici za kulturne spomenike državnega pomena. Uradni list RS, št. 66/01, 55/02, 16/08; - Konservatorski načrt, Idrija - Rudniško gledališče: EŠD 186. DEDO Conservation arcitecture (Nataša Jurgec Gurnick, Nastja Nylaander, Vesna Merc), 2012/2013. - Zazula, Jožef. Idrijsko rudniško gledališče - v spomin našemu najstarejšemu gledišču. Dom in svet, 18, 6. Ljubljana.
Izpolnjevalec	Mestni muzej Idrija
Izpolnjeval je	Miha Kosmač
Datum objave	2. 3. 2018
Datum urejanja	Never